

„Figyeljünk oda rájuk!”

MIÉRT ÉS MIRE JÓ AZ ISKOLAI ÉS A KORTÁRS MEDIÁCIÓ, MIT TEHETNEK A SZÜLŐK: BEAVATKOZZANAK-E AZ ISKOLAI KONFLIKTUSOKBA, ÉS HA IGEN, MIKOR ÉS HOGYAN? EZEKRŐL A KÉRDÉSEKRŐL BESZÉLGETTÜNK DR. FAZEKAS RITA MEDIÁTORRAL – AKI ZÁMBORI SOMA SZÍNMMŰVÉSZ FELESÉGEKÉNT AZ IDEI HÁZASSÁG HETE EGYIK ARCA IS VOLT.

– **A Házasság Hete óta kiderült: színművész férjedet annyira megérintette az a szenvedély, amellyel a munkádról beszéltél, hogy azóta ő is mediátor lett. Gyümölcsöző a közös munka?**

Igen, mindketten élvezzük! Óriási előny, hogy ismerjük és kiegészítjük egymást ebben a munkában is; amellett persze, hogy csiszolódunk kell egymáshoz ezen a területen is. Soma beugrott a mélyvízbe, ő kihagyta a kezdeti nehézségeket, amikkel én megküzdöttem. Az ügyeket is én hozom, de ez rendben van így, hiszen neki a fő területe továbbra is a színművészet, szinkronizálás és egyéb alkotómunka. Ezért nem is mindig vele mediálok.

– **Nemrég nyilatkoztad: „Hálás vagyok, mert a mediáció révén számos olyan eszközt ismertem meg és készséget mélyítettem el, amit a három gyermekem, férjem, szüleim, testvéreim és barátaim körében is alkalmazni tudok.” Melyek ezek az eszközök és miért tartod fontosnak ezek használatát a magánéleteredben is?**

Itt főként az aktív figyelemre, empátiára, a másik nézőpontjának meghallására, megértésére gondolok. Aztán arra, hogy igyekszem nem vádaskodni, ha a másik viselkedésétől a falra mászom, hanem, hogy nekem miért esett nagyon rosszul, ami történt. Érdekel a körülöttem levők véleménye, hogyléte, ezért sokat kérdezek. Minderre nyilván azért törekszem, mert rendkívül fontosak nekem! Szeretnék olyan szeretetteljes otthont bizto-

sítani, ahova mindig jó hazaérkezni, ahol akkor is elfogadás vár rájuk, ha tudják, hogy aznap valamit nagyon elrontottak. Persze, ez másik irányban is így van: én is arra vágyom, hogy akármit szúrtam is el aznap, ölelő karok várjanak otthon. Nálunk nagyon fontos az ölelés, amúgy – abból soha nem lehet elég. Kamaszodó kisebbik fiam például ezt az egy szeretet-megnyilvánulást „engedélyezte” nekem a barátai, iskoláztársai előtt is (puszit, na, azt nem).

– **Te jogászként végezted el a mediátori képzést, és elsősorban család- és válásmediációval foglalkozol. Miért kezdted el iskolai közösségekbe járni? És mit tapasztaltál ott?**

Pontosan azért kezdtem iskolai közösségekbe járni Magyar Erika mediátor kollégámmal, mert meggyőződésem, hogy minél kisebb korban tanítjuk meg gyerekeinket mindarra, amikről az előbb beszéltem, annál inkább beépülnek a személyiségükbe ezek az értékek. Tehát, jobban oda fognak figyelni egymásra, érzékenyebbek lesznek mások nehézségeire, fontos lesz nekik a közösségük, amiért tenni is hajlandók lesznek. Mindezzel pedig csökken az esélye az agresszióba forduló konfliktusok kirobbanásának is. Általános iskolák felső tagozatára, főként ötödikesekhez, hatodikosokhoz járunk. Ez rendkívül érzékeny kor: a gyerekek kikerültek az alsós tanító néni védő-óvó, mindent megoldó tyúkanyósága alól, felsőben sok új taná-

ruk van, egyedül kell megbirkózniuk a feladatokkal, ráadásul kamaszodni is kezdenek. Sok minden borul, dűlnak a hormonok, gyakoriak lehetnek az agresszív megnyilvánulások, esetleg verekedések, egyéb normasértések. A tanárok pedig sokszor ott állnak értetlenül: mi lett ezekkel a kedves gyerekekkel? És azt mondják nekünk: eszköztelennek érzik magukat, mert az ilyen helyzetek hatékony kezelésére nem tanították meg őket. Ilyenkor léphetünk be mi – ha hívnak.

– **„Ha hívnak”? Ezek szerint csak felkérés alapján működik?**

Igen, felkérés alapján működik, ami azért nem könnyű, mert kevés helyen tudnak ró-lunk és mindarról a lehetőségről, amit az ún. resztoratív (helyreállító) szemléletű konfliktuskezelés és megelőzés nyújtani tud. Én úgy kezdtem, hogy kisfiam iskolájában megkerestem az igazgatónőt és az osztályfőnököt, hogy tájékoztassam arról, amit ez a módszer adni tud, és hogy én szívesen állok rendelkezésükre. Így kezdődött, abból az iskolából két ötödikes osztállyal, és azóta voltunk máshol is.

– **Pontosan mit tesznek ilyenkor? Mi a célok és milyen eszközöket használtak a megvalósításhoz?**

Meghatározott játékszabályok alapján beszélgetünk velük, meghallgatjuk őket. Kíváncsiak vagyunk arra, ők mit tartanak értéknek, miért szeretnek abba a közösségbe járni, vagy ha nem szeretnek, mitől éreznék jobban

ANTAL-FERENCZ ILDIKÓ

magukat, mi fontos nekik. Sokat játszunk velük, igyekszünk bevonnni mindenkit, ennek ellenére fontos szabály, hogy szabad a kérdéseket passzolni, tehát a játékokban és a beszélgetésben való részvétel önkéntes. Az más kérdés, hogy az általunk teremtett elfogadó közegben sok esetben megnyílnak azok a gyerekek is, akik kezdetben passzívan viselkedtek.

Az általunk vezetett játékokkal, gondolkodásra ösztönző beszélgetéssel célunk az osztályközösség erősítése, mert egy egymást támogató, erős közösségben minden sokkal jobban működik, mindenki jól érzi magát, ezért jóval kevesebb az elmérgesedő konfliktus.

– Megelőző vagy problémamegoldó ez a munka?

Mindig közösségépítéssel kezdünk, az az alap, és ez megelőzés is jelent. Közös értékeket, erőforrásokat keresünk, együtt alkotunk osztályszabályokat. A megelőzés sok esetben megoldást is jelent, illetve elvezet a később keletkező probléma megoldási módjához. Ha van konkrét konfliktus, azt külön és másként kezeljük: akkor a közösséggel folyó munka mellett az érintettekkel külön is dolgozunk – mediációban, illetve több érintett esetén valamilyen ún. resztoratív kör-módszerrel.

– Mit tehetnek a szülők? Hogyan segíthetnek ők az iskolai konfliktusok megelőzésében?

Azt gondoljuk, itt is rendszerszemléletben lehet hatékonyan és hosszú távon segíteni. Öröndetes, ha a szülőkkel is le tudunk ülni, ezt azonban körültekintően megszerveztett, hosszú előkészítő munka előzi meg. Sajnos, a leülés a szülőkkel ritkán történik meg, pedig nagyon nagy szükség lenne rá. Amikor mégis sikerül velük a beszélgetés, akkor őket is támogatjuk: biztatjuk, hogy keressék azokat a lehetőségeket, amikben ők tudnak konkrétan segíteni a gyerekeiknek és ezzel az ő közösségüknek. Közös – szülők gyerekekkel együtt – tevékenység (kirándulás, bográcsozás, játéklklub) például nagy változást hozhat és értéket ad. Nagyon fontos lenne, hogy a szülők meghallgassák és megértsék gyerekeiket, ahogy az is, hogy merjenek segítséget kérni!

– És mi van akkor, ha már megtörtént vagy még zajlik a konfliktus? A szülők legnagyobb kérdése: meddig érdemes várniuk, és hol az a pont, amikor már be kell avatkozniuk gyermekük érdekében?

Igen, ez nagy kérdés: milyen ponton avatkozzon be és egyáltalán, avatkozzon-e be a szülő az iskolai konfliktusba. Persze ez függ az ügy természetétől, súlyától és a gyerek életkorától is: minél nagyobb a gyerek, annál kevésbé hagyja, hogy szülője beleszóljon a dolgaiba. De maradjunk a 10-12 éves korosztálynál. Természetesen segít, ha a szülő aktívan jelen van a gyerek életében: figyel rá,

meghallgatja. De mindez nem azt jelenti, hogy a gyerek helyett oldja meg a konfliktust, és nem is azt, hogy passzívan várja, hogy az valahogy csak megoldódik, hanem először például jó, ha megbeszéli a gyerekével a helyzetet, ami alapján megpróbálja azt a gyerek megoldani. Ha ez nem sikerül vagy többeket érintő nagy horderejű az ügy, és a szülő tud róla – mert persze nem minden gyerek és nem feltétlenül minden helyzet mesél el otthon a szüleinek –, akkor például teheti azt, hogy szól az érintett gyerek szülőjének, üljenek le – mediátor bevonásával – együtt a szülők, gyerekek; illetve szól a pedagógusnak. Amennyiben pedig a szülő nem tud róla, akkor viszont a tanárnak érdemes a folyamatot elindítania, vagyis megkeresnie egy mediátort. Milyen egyszerű is lenne, ha az iskolák alkalmaznának mediátor végzett-

ségű kollégát! Középiszolás gyerekek esetén még célravezetőbb lehet kortárs mediátor belépése, akit akár a pedagógus, akár maguk a gyerekek keresnek meg.

– A pedagógusoknak nem kellene rendelkezniük „mediatori készségekkel”?

De, remek lenne, ha a tanárok fel lennének vértelve mediációs készségekkel! A Közép-Európai Mediációs Intézetnek (KEMI – www.kemi.hu, www.fazekasrita.hu) mediátoraként és alelnökéként van is erre törekvésünk (és egy folyamatban levő megkeresésünk), hogy egy adott középiskolában – a rendszerszemlélet jegyében – pedagógusokat képezzünk mediátorra, ezzel párhuzamosan pedig a gyerekekkel is és a szülőkkel is dolgozzunk; valamint a folyamat végén kortárs mediátorokat is képezzünk.

– Kiből lehet kortárs mediátor?

A kortárs mediátor a gyerekek társai közül kerül ki, úgy, hogy érdeklí őt a közvetítés a konfliktusok békés megoldásában, ezért erre kiképezik őt. A kortárs mediátor sokkal hitelesebb tud lenni a társai szemében, mivel velük egykorú, jobban átérzi a problémájukat. Ez egyszerű lehetőség a nagyobb gyerekeknek, csak, sajnos, még nagyon kevés iskolában „működnek”.

– Milyen általános tanulságokat tudtok levonni az eddigi munkáitokból a mai kamaszokra nézve?

Én mindig sikernek élem meg, ha már ott vagyunk a gyerekekkel, és elkezdünk egymással beszélgetni, egymásra odafigyelni. Nyilván egy alkalomtól – ami legalább kétszer 45 perc – nem lehet csodát várni, de valami mindenképpen elindul: megérzik, hogy számít a véleményük. Általában megkérdezik, mikor jövünk legközelebb? Persze ebben az is benne van, hogy olyankor elmarad két-három tanóra. A gyerekek hálásak, ha partnerként kezelik őket és remek ötleteik, nagyon jó gondolataik vannak. Rugalmasak, megértőek, könnyen tudnak adott esetben bocsánatot kérni és megbocsátani is. Nekünk nagyon jó általános tapasztalataink vannak. Figyeljünk oda rájuk!

ANTAL-FERENCZ ILDIKÓ